

49

P. GINSEL

ZAVXOZ

OGIZ NOVOSIBIR 1934

ПЕТР ГИНЦЕЛЬ

З А В Х О З

ДЛЯ ДЕТЕЙ СРЕДНЕГО И
СТАРШЕГО ВОЗРАСТА

На ойротском языке

49

Petr Gintsel'

Z A V X O Z

ŞKOL BALDARЬNA
KACЬRAR BICIK

Горно-Алтайская Областная
" БИБЛИОТЕКА "

Иллюстрации в тексте худ. А. Заковряшина.
Обложка работы худ. В. Прожогина.

Ответственный редактор—И. Аргоков

Техредактор—В. Кобяков

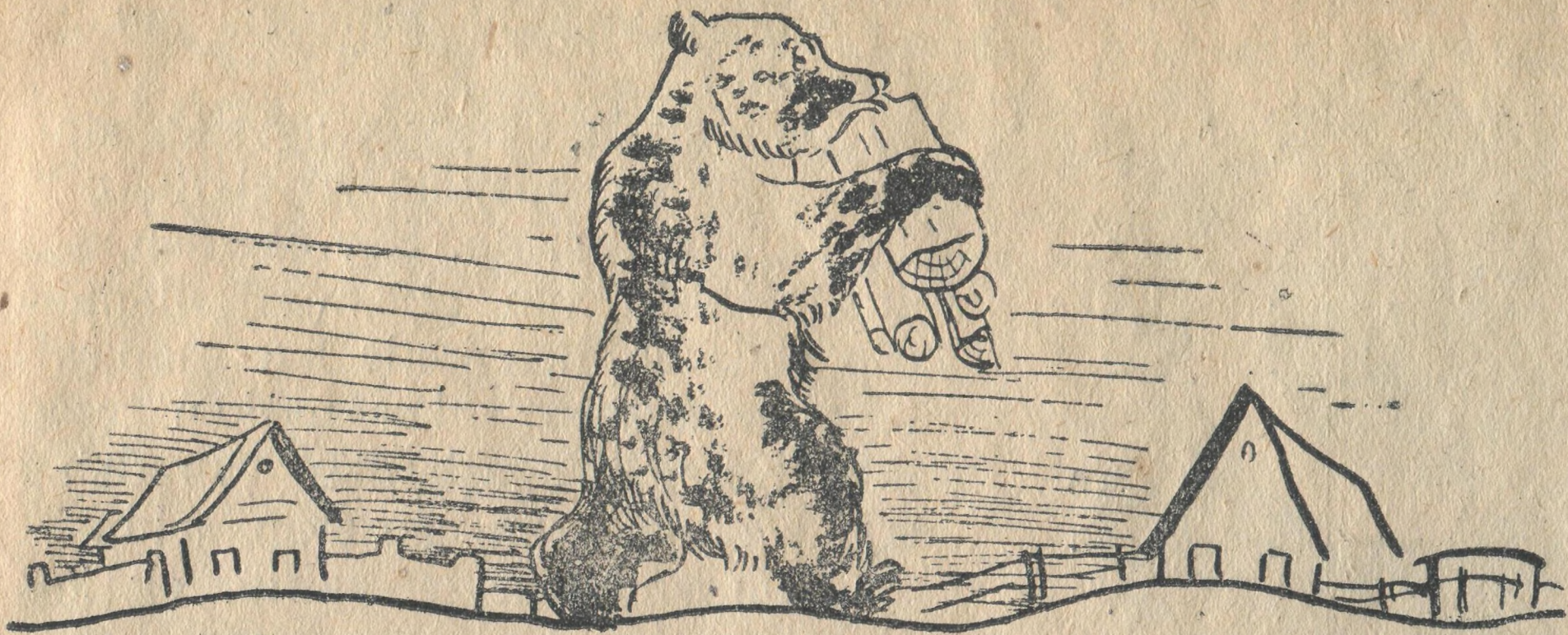
Ответ. корректор—Н. Куранаков

Переводчик И. Л. Тюмак.

Тираж 3000. Формат 72X110^{1/16}. Сдано в производство 11/XI-34 г. Подписано к печ. 23/I 35г. Объем 1,75 л. Печ. зн в 1 бум. листе 80640. Инд. Д-н-9 уч.-авт. 1,5
Изд. № 1154. Заказ № 3301. Уполкрайлита № А-113 от 9/XI-34 г. Новосибирск.
Т/л № 1 ЗСКИК.

Цена книги 35 коп.

Переплет 30 коп.

Вуҗыгъ кысте тизи ажу җадар җадънына удаан кирвеј җырди.

Budaktardan arulap salgan agaştu җа-раштарында стенеge тынеј көк сұла өзүр ськ-ть. Комургайлар, ваштарын җажыр, тату сьт-ел уруп салды.

Тизи ажуның ен амтанду курсагы!..

Тым турган енir өјинде агаштан тизи ажу сьгыр турды. Көк сұланьн устыне җадыр, тольнарға җедип брааткан сұлань кoldорь-ла војь җаар tudam-ла җұла тартыр турды. Семis војь җылудан ulam көстөрin җумур, сұланьн ваштарын сорыр турды.

Кыјген җерди евреде агаш җилектин җьраа агаштарь вуркер өзүр турды. җьш җерди тижin-кат la голубика өлөni-le җажыр салды.

Сьмалының җьмзак уязьна тизи ажу кольн koltuguna җетре sugup турат. Тыгу, орто сьмаль top tolo җаршына берерде, олор-ды җалап тырарға вaza билер!..

Сұлань kezele, suslondop тургузыр салды. Ажу ondo-do җастьрвады. Ус-төрт snoptорды kucактаp alala, җьраа җаар альр барар.

Суудын җаказьнда ковь җери tudуш кьрееlej агаштын иur са-вактарь вуркер вектер salgan. Кьштын өји җедип sooktoj verdi, seysken агаштын korvolорь onon артык кьзара verdi.

Ondьj amtandu nemeden kanajьp
ajьrlarьn!..

Bu sula-la, ergyуş agaşьn am-
tandu çemidteri apajdan tizi ajudь ç
kerge kijdirvej saldь. Kar çardan o
aju vir eki-le kьn aldьnda çadьnьna
kirip çada verdi, evrede kar çaar sal-
dь, çьraa agaşardь kar vьrker çaar
saldь. Karagaj agaşardьn çajradьlp
vargan vudaktarьn çarşьrp saldь.

Şuurgandaj verze: evirip, ak kə-
vələktərgə tьnej ajlanьza verer, agaş-
tardьn vaştarьn sьndьrp-cacьp, agaş
ortozьnda kьylyrep turar. Sooktoj
bergende—tьnьştь vьup turat.

Ajudьн çadьньнда çьлу-da vaza kurgak-ta. Kodogьльр kalgan tazьldardьн altьnda aju vek çazьna bergen. Civi savaktarьнаң, çenesten, ølønнøn, civi covrazьн ooktop salgan çьmzak тө-zøky. Çadьн çeriniң ystyn kar vøktøp çaar saldь. Ustynde-le kicinek acьk tezìk, onon çьлу vuuzь cьgьp turatan.

Tok tizi ajudьн ujkuzь tatu. Kьştaj çadatan çuuzьн velet-ter saldь. Onьң terezi çьлу-da, syreen çakşь-da!..

Cogur salgan kardь çaskь kyn kajaltьp saldь. Olordьн ordьна şular suucaktar tavьştanьp aga verdi, çanьs-la çuuka-la vaza kovь çerlerinde kar çatkanca kørynyp turdь.

Cьktan, çьлу øjineң agaştar көвø verdi. Agaş ortozьньн çalандарьнда kyrtykter vaza çaan cajlar syreen çenyzyge tartьş-klar, ojnoglop turdьlar.

Tizi aju çadьньнаң çanьskan cьkan emes. Onь eecij tyrgen vazьp, tumcuktarь-la eneziniң ici aldьна tyrtyp, onogьp vratkan terezine tyrtyp eki, valazьн eecidip cьkть.

Aju valdarь ycunci ajdaң voldь, çe agaştьн elbegi syreen, evrede solunzьnar nemeler көp, çerdende, agaştardan da vaza saң ørørtin көgørip agьp turgan suudьн kajьr çaradь-наң-da, vaşka øtkyn çittar çitanьp turdь.

Bu mьндьj kyn tijip turgan çerde, eneziniң çanьnda agь-berì andanьp çadarga-da sygymcily.

Timka-la Kolja keme icinde kajьktarьнда oturdь. Kijninde sondojton çerinde adazь oturь.

Ancadala vu kyn syreen izip turь. Suu deze mønyn kajz-гьkтьj çaltьrap turu. Bijik çaradьн on çanьnda çьş, cьдьm-kaj karagaj agaştar izydeң erip, sьн төмøn sarь suuzь tam-cьлар turdь. Talдьн kojonogь altьн sьrgalu volo verdi.

Sol çanьnda çaradь-tuduş kevìske tynej, oncozь çazarьp, көgøgø verdi... çaş øløn suu, көптøgøninen көgørip turdь. Caңkьr көldøг vaza ajгь suular çaltьrap çattь.

Ørø teneride telbegender uckьлар turu,

Balьktajtan balьkcьlardьн uur kemezi suudь төмøn tyrgen çyzyр turdь. Timkala Kolja vazala syreen eziniр turdьlar. Boş-een agьн suuga cьgьp алганьна vaza balьktar алганьна суунyp oturдьлар. Kemeniң tyvinde emdi çazьl kanattu balьk-tar кьjмьктаньp çadьлар.

Agь veri mьjгьндalьp suu agьp turdь. Agь-berì virulьp, çarattar, virulcak çarleri kijnin çaar çada kalьp turdь.

Aldıvısta turgan nemeni—sondo oturgan çanıs adazına la korynyp çat.

Agıp turgan suudın agı çanında çilbily neme koryndi. But vazına tyrgen turala, eki közi kyjgendij, sondop turgan kajıgyla suudı sogıp ijdi.

Timka vazın teskeri kya edip, oozın asıp ijdi.

Aldı çaar suudın virular cike çerinde, kemededen raak emes kaçu çerde eki kyren aju viryuzi çaan, ekincizi kicy, tepsenip turıdılar.

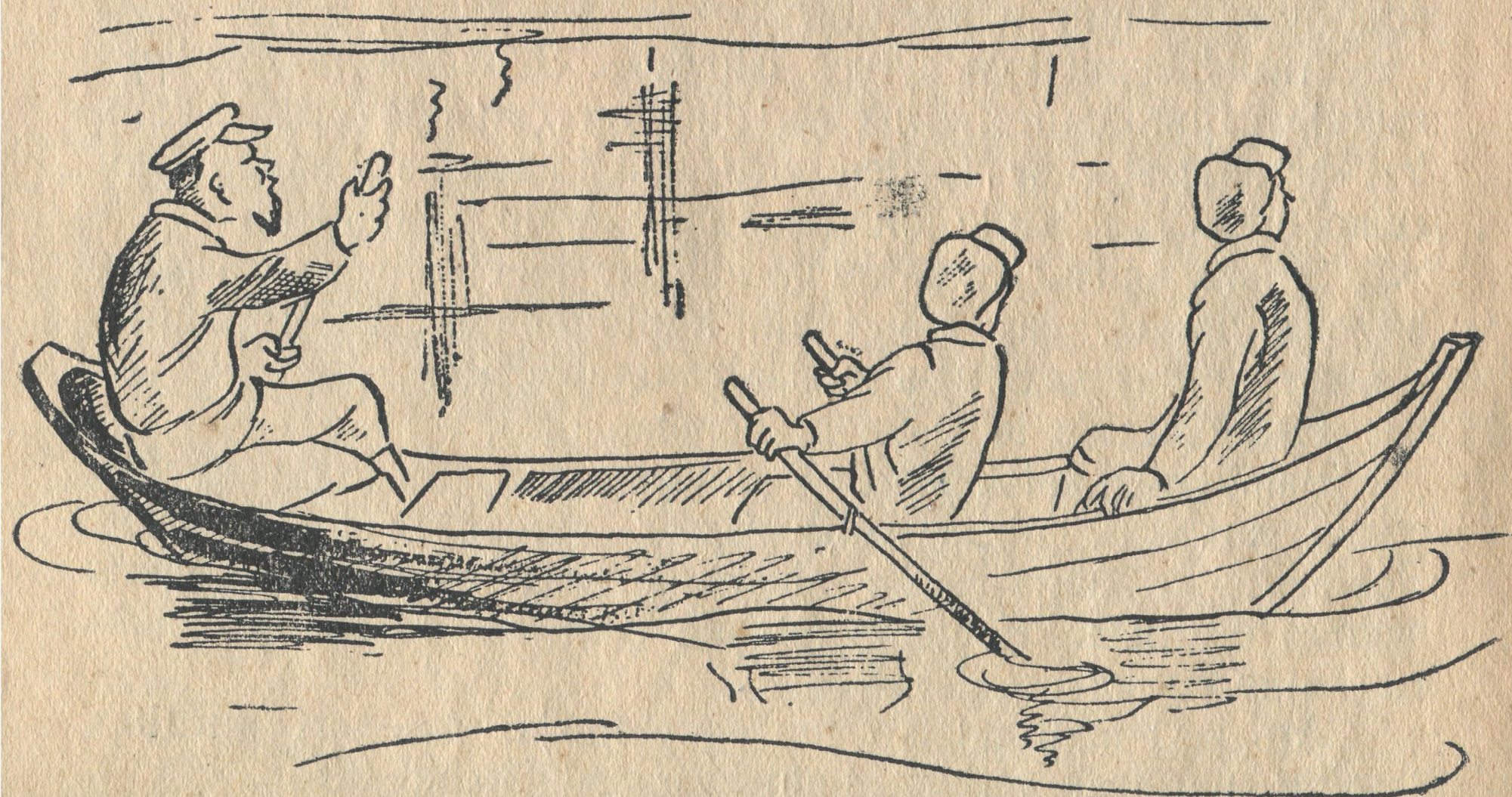
Çalvak vaz-la çajkar, çaan aju san 0r0, agaştın sıgvaal ortozına kalıp çyre verdi. Katkımsılı kyska vuttar-la seliştirip, enezi-le koştıj valaz vazıp turdı.

— Cociğanın... Koryger, koryger... dep Kol'ka Timkazine kyjırdı...

Ajudın ekinci valaz, vudyn çarım ol emeze eki metre den vijik emes, karagaj agaştın eki vudagının ortozına oturgan vojı, kizilerdin kenetejin kelerin açarvaj turganının ulam, oturgan ajas oturup, çada kalgan.

Evrede koryp ijze, enezin tapaj saldı. T0m0n çerge tyzerge turarda, tyrgen kelip turgan keme suudın çaradına sıgıp toktodı. Sogulgan komnon ulam suu sajga, 0l0nnin ystıne sasıla verdi.

Sagaldı kizi kemededen kalıp tyzele, orolıp kalgan ylyş armaksın çazaganca agaş t0zine tyrgen çygyre verdi.

Ajudьн valazь deze agaş
өгө мender сыгьр турдь.

Mergedep taştagan ar-
maksьнн тuzagь aju valazь-
нн, mojьнн kurcap ijdi.

— Ej valdar!.. kemeni
çazar veleteger,—der ajuнн
valazь n төмөн tartьр, adazь кьjгьрдь.

Ajudьн valazь kurulgaktар ть-
maktарь-la covрань yzur, vudaktardь
tudup турдь.

Armaksь vazьна, vitтарьна oro-
льр icin acи kezip турдь.

— Çe varaldar!—тьнъзын альнър
adazь кьjгьрдь. Orolьр kalgan ajudьн
valazьн kemee icine salala, kajьгьн
tudunup alдь.

— Çakşь kiceeniger!.. Vojьgarga
acьнçagar, valdar!..

Keme suudьн ortozьна agьн çe-
rine çede verdi. Suudьн çaradьnda
turgan çьra agaştар, vaza kara çadьk
agaştар ojto kijni çar çuguryzip турдь.

— Çakşь işteger valdar!—der
terlep kalgan camcanьн çakazьн cecip,
sygyngeп ajas, adazь кьjгьгьр турдь.

Suudın çaradında enezi arı verı mantap turdı Ol ekinci balazın bedrep tirgan.

Bastra kolhozın valdarı Timkenin çatkan ajlı-çurtına çuulızır, tolo verdi. Tuıru aıudın balazın kerege oncozı çuuluştı.

— Aju!?! Kandıj sıjrak kerezeger!

— Kırugı kaida?!

— Tıstap salvazın!

— Kijni vudı-la vazır turganın kerezeger... Kizi oşkoş

— Vas'ka! Baza bir kalaş ekel...

Bek armaksyla stolmogo vular kojgon aıudın balazı ırkırganır, rışkırır, çerге andanır turdı. Armaksıga vuular salganın bilinveı, tuıra serpilip, calkoıto çadıır andanır, armaksıga orolır turdı.

Taskaktın altında tyzine kıjgı-tavıst toktovoı turdı.

Çanır turgan valdardın ordına, eskö valdar kelip turgan.

Enirgeri Timkenin adazı tavıstanır turgan valdardı sııruı ajtı: Kıst! Çe valdar ajlıgarga çanıgar.

— Акır, aga Aleksandr...

— Baza eves kereklik...

— Ol kanajda ujuktar?—dep valdar sırap turdı

— Çımzak tözök, çastık, çavınatan nemeni emdi ekelip vererıvıs dep—kokıurlap Aleksandr ajtı.—Sen onı-la koštoı çadarıı-va? Çılı uılcaı... Çanıı-la tyzynde sıreen kozraktap turatan...

— Aıudın balazyla kozo ujuktar vala tavıvadı.

Aju balazının vazar vazdın, tavıstanar tavızın ötköner valdar ajıldarına çanglaj verdi. Coday çısty, çalvak indı Stupın Andrejka ajlına çetkence valdardın sıgıncılı tavızına aju balazına ötkönızıp, tört vıttu volup, sekırıp, vazır turdı.

Udaan volvoı aıudın balazı vastra valdardın sıgıncılı nemezi volo verdi. Valdar taı erteden enirge çetre çalanaş concoı-la tepsenıp, çıııruı çırdiler.

Timka deze, oncozınan artık aju balazına çıuktazır, arazında eezi volup kızredıp-te turgan:

— Kerezön olordı tegin-le keryp turganın... Biletty-le kızılerdı vozodorım... Munın kijninde adam-la vorsuktı tudup alarvıvıs. An tudup-azrajtan çer volor.

Ajudьң valazь kijni vudьna turup, vazьn җajкьp, Timka җaar vazьn sunup turdь.

Timka kalaştь kajmak-la syrтыp vereten volgon. Aju valazь kajmagьn җalap, kalaştь tili-le cilekejlep, oozьna salьp ijeten. Өskө-dө valdar Timkadan җada kalvaj sьjlap turatan: kazьlarь kalaş verip, kezikteri aju valazьньң toskuurьna algьj-lu көсө альp kelip, ol emeze bir krinka prostak, emeze ogorod azьn markov ekelip vereten.

Aju valazьna tygespes kursak ekelip veretender.

Ajudьң valazь tojo kursaktanьp alala, stolmo evre vaştaktanьp turatan: orolgon vuuzьn cecip turala, tam arь orolo verer, arazьnda stolmo өrө сьgala, ystynең төмөн valdar җaar кьja көгүp turar, ol emeze zaplotko сьgala, slege-agaştьn ystyle vazьp turatan. Vazьp turala vьşкьrьp, tykty mojnьla silkinip turatan, mojnьnda deze galstuka tyңej, apagaş tygi көrynet.

Bir ajdьң vьzьnda, Timka aju valazьla syreen naşьlar volo verdi.

Timka senektin ystynde baza verze, ajudьң valazь vuuzьn tartьp udra kelet.

— Җе, җакşь volзьн! dep Timka кьjгьrьp кольnda kalaзьн verip turar.

Ajudьң valazь kalaşka udra vazьn sunup, oozьn асьp turar.

— Ezen, ezen!—dep Timka кьjгьrар.—Ozo кольң ver!...

Ajudьң valazь cala кольн verip turar. Timka кольн tudala kalazьn oozьna salьp verer.

— Җе, kyrezip көrөlik, dep Timka ajdar. Ajudьң valazьн kurcaj tudup альp, stolmo evre onь-la tepsenip turatan.

— Җе, emdi vaj-vaj,—dep Timka katкьrьp җerge җada verze, koştoj ajudьң valazь җada verer.

Timka җадьp-kozraktap turar, onьң kijninde vazьn kol-la tudup, ajudьң valazьньң kulagь орто кьjгьrар:

— Oj-oj... Bijter tiştep vraat!..

Ajudьң valazь kara җастьктьj veş savarьn udra сөjip, Timkanьң сасын сьзьp turatan.

Опоjьp кунуң sajьn solun neme таар, edip turatan. Am-tazьgan ajudьң valazьna tiskindi verzeң onon arь tyuntini cecip salar.

Bir katar Timka sarь balkaştan etken vortogonьң кьrьn kajmak-la syrtele naşьzьna ajdat:

— Baştaktanьp көr!

Ajudьң valazь kыrlarында kajmakть çalap salды.

— Onoң arь, onoң arь çedin,—dep Timka vortogonyң tuvune sogьp ijerde, ajudьң valazь vortogongo vazьp sugarga turarda, vazь vatpaj turды, tuvineң deze kajmakтьң çьды çьтапьp turды.

— Çe, çederge cener көr dep—Timka katкьrat.

Ajudьң valazь vortogondь arь-beri evirip, ystyn kolьla sogup turды. Çьды çakşь-çe çedip volvos. Çerge togolodьp çyrene, kolь vortogonyң oozьna kire verdi. onoң arь çalap vaşтьj verdi, kijninde kursaktanarың dep vortogondь alparьp, salam-la vekter ovolor salды.

Timkanьң sagьzьna vaza-da solun neme kirdi. Sytty vutьkany ekelele oozьna umсь kijdirip salды. Aju valazьnyң kolьna tuturьp verdi.

— Mунь ic!

Naşьm vutьkany evirip çyrene, umсьzьna çedindi. Onoң arь evi tavьla verdi, udatpaj oncozьp sogьp salды.

Nedele өtkөп kijninde sytty-de volzьp, kvas, suu-da urgan vutьka volzьp, umсь çokodo vozodo icip salatan. Bir-de tamсь төkpөs: oosko-lo tutkanca vozogony ol, naşьlarda vaza çazьpьp salgan vutьka var volvozьp dep, açaarьp, көrup turatan.

Bu şьltagьna Timka vaza-da stsena өtkyrerge bir neme таар aldь.

Eki şili suulu vutьkany aju valazьna tudup verele кьjгьpьp ijer:

— Çe, Mişa, çalçьr kiziler kanajda iştep çat.

Aju valazь vutьkalarдаң suudь icip ijele, olordь kucaktanala arь-beri çajkany, vutтьң vazьla vazьp çyren. Stolmony eki-yc kattap ajlanala, snop cьlap çerge çadьp. sьrtь çaar andanьla, vutьkalar-la çaңьpьp turar.

Ondьj kokьr-ojьnga Timkanьң çaj өji tyrgen өdө verdi.

Kysskeeri ajudьң valazь çaranьp, çaanap, kyren vek tonla өzө verdi. Mojnьnaң ak galstugь onoro verdi, çaңьs çitkezinde-le ak temdek çada kaldь.

— Bitjug çarana verdi. Eki öly kirezi çuulu volor, dep aju çaar Aleksandr kolьla көrgyzyp ijdi. Kar çaazala, өltyrup salarьvьs...

— Ondьj volvoj kajsьp?.. Öltyrerge vererim, dep—Timka кьjгьrdь...

— Tenek! Onь ne-le azrarьvьs?... Ondьj acar nemege kursak veletter alarga-da cьdavьs,—dep adazь ajttь.

— Azrap сьдаръвьс, деп—Timka алдыгъспрај айтты.

Онды-да волзо санааркај верди.

Аjudьн valазьн azraarga кyc boldь. Derevnenin valдарь аjуга yrene verdi, Timkanьн аjьна каа-чаа la keletender: ozo сьлар сьј-kursak kelвeј turдь.

Мьнаң агь аjudьн valазьн ne-le azrajtanьн Timka la Қо-ija санааркар асирканьр турдылар.

— Keliştirip salаръвьс,-деп вудунур Timka кьјгьрдь. Stolovojго varалк-ва... Marjuška azrap берер.

Аjudьн valазьн viu-la çedine verdi.

— Çe, Mişa, Eremka Solomin çalaңda канайьр iштеp тур-ганьн көргyзyp берзең.

Аjudьн valазь senektin çаньnda сьгьлала, çer ystyne çа-дьр, тьзылдај verdi. Bir kezek çadala, koldorь-la vazьн çalku-ла тьрманьр, вьşkьгьр turдь.

— Brigadir kelip çat! деп—Timka тьн кујгьгьр ijerде аjudьн valазь tyрген бут vazьна turup, буттарьла тепсе-нир, vazьн çajкар turдь.

— Çe, Ştukaг', деп—stolovojдоң ваşсьзь katкьрдь.

— O-o-o,деп Timka maktana verdi.—Egor Fedotьc, ol onды nemeler көргyzer volzo, kajkaj береригер... Oo yzeri onь kaşa la, ol emeze көçөлө azrazaң... Katкьдаң өлөриң.

— Sen војьн-da, uul, kezer деп көгyнур turun,—деп Egor Fedotьc kylymzireңdi. Marjuška деп, kazan азьр тур-ган kizini кьјгьрдь,—kursaktaң artkan nemedең бер.

Mar'juška deze, — çalakaj, kargan emegen sygyngen војьн-са: toskurga bir көнөк мун, kaşa, artkan kalaştаң берip игьр берген.

Аjudьн valазь tojo азапьр alala, toskuurдьн кьрларьн да çalap, arular salgan.

— Çe, emdi eezine spasibo ajt, деп—Timka Egor Fedo-тьc çaar vazьн çajкар salдь.

Аju valазь su-кадьк војь Fedotьcka udra kelele, алды ви-тарьн көдyгyp, коьн туда verdi.

— Oj-oj-oj! деп—корукан војьнса Egor Fedotьc tesker-ler, çana vastь—ol, tiштеp ijvezin.

Senek çaar mendeј verdi.

Timka аjudь tudup, yuredip ајдар сөзи le айтты:

— Çe, аш, tus ucun ezine vazьr, onьн kijninde işke va-галк... Emdigi өjinde, паşь, çалçьrlardь tegin azraвајtan.

Аju удаан vazьн çajкар, erdi le şьmrap turдь, onьн

kijninde Timkanьn kijnince ogradanьn toolugьnda turgan kazьntь suu җaar (kolodes) vaza verdi.

Kazьntь suu mexaniceskij volgon. Suu nasos (mašina) azьra veriletен.

Timka ajuдьn, koldorьn kəzyurdin tudunar agazьna salala, voжь җajkar ištej verdi. Ujazьnda vtulkazь cьkьraj verdi, tudunar agazь җajkana verdi, toskuuş (zolon) icindegi vaştapкь corojlor akan suu cacьla verdi.

— Җajka, җajka, Mişa, деп Timka ajuga кьjгьрдь voжь deze kolьn kəzyurden альр салдь.

Ajuдьn valazь kəzyur-le eki kattap җajkanala, toktoj verdi. Corojlor akan suu toskuuşa varlap, kunge җaltьraj verdi.

Kəzyurden kolьn salvaj, corojlor agьp turgan suudь ajuдьn valazь кьja kərup, kulaktarьn tys edip, tavьştanьp turgan suudь тьндар, tili-le erinin җalap ijdi.

— Җajka! деп Timka ajttь. Kəzyurgeni өгө kədyrele, koldorьla ajuдьn koldorь ystьne vazьгьp ijdi.

Ajuдьn valazь kəzyurgeni җава vazьp, agaş tutkaгь-la җajkanьp, izin ištep, toskuuş өtkyre corojlor agьp turgan suudь kərup turдь.

Toskuur icile suu şuular kuxnjanьn icinde kənəgine (vak) cike agьp turдь.

— Җе, volor! деп, Egor Fedotьc кьjгьрдь.—em җeder..
Bu җань iş aju valazьna җarana verdi. Bir-eki, bir eki—
деп, агь-вері, җajkanьp turдь.

Toskuur icile agьp turgan suu soguluzьp vuriap turдь.

Kuxnjadan cacь selbektengen Mar'juşka tyrgen ucup cьktь.

— Bolor!.. volor!.. деп кьjгьрдь. Baktь aza verdi... Onco җer suu voldь.

Kəstəri җьltьrap, aju pьşкьгьp, agaş tutkazьnan ajьlvaj turдь.

Voжьньn naşьzn corgonoң (nasos) Timka җыk le ajгьp салдь.

Egor Fedotьc vazьn җajkar ajttь:—Mergendyci onдыj voloton!

Kazancь Butьrkin acьньp tavьştandь: bu bistin mergendycile ucu—koron. Kuxnjanьn icinde kemele de җыrgedij volo verdi... Mьнь kəryger,—деп ulyş neme-le kolьn җанарьp ijdi,

— Egor Fedotьc, ol see odun da ekelip verer, pecke icine ot-ta salьp verer, aҗaarьньp alza, kəcəдө azьp verer sy-

reen symely dep, Timka ajt̄ь, on̄ь stolovojgo bir kand̄ьj kand̄ьj sluzva turguzarga kerek.

Storoz volz̄ьn dep edelik—ve? kokp̄ьrlap Egor Fedot̄ьc ajt̄ь.

— Ne-de volzo turar... Karuulga-da, çals̄ь-da, kazanc̄ь-da zavhoz-ta, voozo-do tudar (kucer) dep, evrede aylan̄ьp̄ь Timka ajt̄ь.—Teginen̄ь tegin kalaş çives. Egor Fedot̄ьc kol̄ьn çan̄ьp̄ь ajt̄ь: artkan kursaktan̄ь çiz̄in, kem çok.

Emdi Timka aju valaz̄ьna aş-kursak kereginde on̄ьj t̄ьn saanarkavaj turd̄ь. Kynun̄ь zaj̄ьn, ol emeze kynunde eki katar aju valaz̄ь-la stolovojgo çyreten. Bararga uraak emes-çol kecire.

On̄ьj vaz̄ьtka aju valaz̄ь taz̄ьga verdi, araz̄ьnda Timkadan̄ь ozo-do vaz̄ьp̄ь turatan.

Bir katar vuudan̄ь cecinele çan̄ьskan çyrene verdi. Timka stolovojgo çygyrup varza, ajuđ̄ьn valaz̄ь kaz̄ьnt̄ь suu k̄ezuyrd̄in çan̄ьnda turu.

— Kand̄ьj hozjajstvenn̄ьj ajuçak dep,—Egor Fedot̄ьc katk̄ьp̄ь turd̄ь.—Zavhoz̄ьt̄ьn̄ь vōj̄!

— Zavhoz volvoj kaj̄ьn̄ь dep,—Timka syundi. On̄ьn̄ь ad̄ь zavhoz volz̄ьn... Egor Fedot̄ьc, sen on̄ь vu kerek-ke cijdirtip sal... Çals̄ь-da kerek çok... K̄z̄ьna çadarga culanga vozodor... Culan̄ь tynej ok een turu.

— On̄ь vozotso, kilincek tav̄ьlar... Bir nemeni kemirip salardan̄ь-da ajavas...

Ol çovoş... Savard̄ь oosko-do salzan̄ь, tişteves... Culanga konorgo vozotson̄ь kajdat... Men on̄ь k̄nç̄ьga vuular salar̄ьm... Bir viryuzi kladovka kirvej kalbaz̄ьn dep, ol karuuldar turar.

— Kongoj-lo—dep, Egor Fedot̄ьc kuular ajt̄ь. Semirze, ̄ltyrup salar̄ьv̄ьs, amtandu kursak volor.

— ̄ltyrerivic... On̄ьj volvoj kaj̄ьn̄ь?..—dep Timka k̄jḡьrd̄ь. Çe, zavhoz, odunga varal̄ьk, dep—ajuga vaz̄ьn çajkar ijd̄i.—Mun̄ь tut!

Ajuga vaştar̄ьk̄ь, ikinci, ycunci agaş̄ь Timka tuturup verdi.

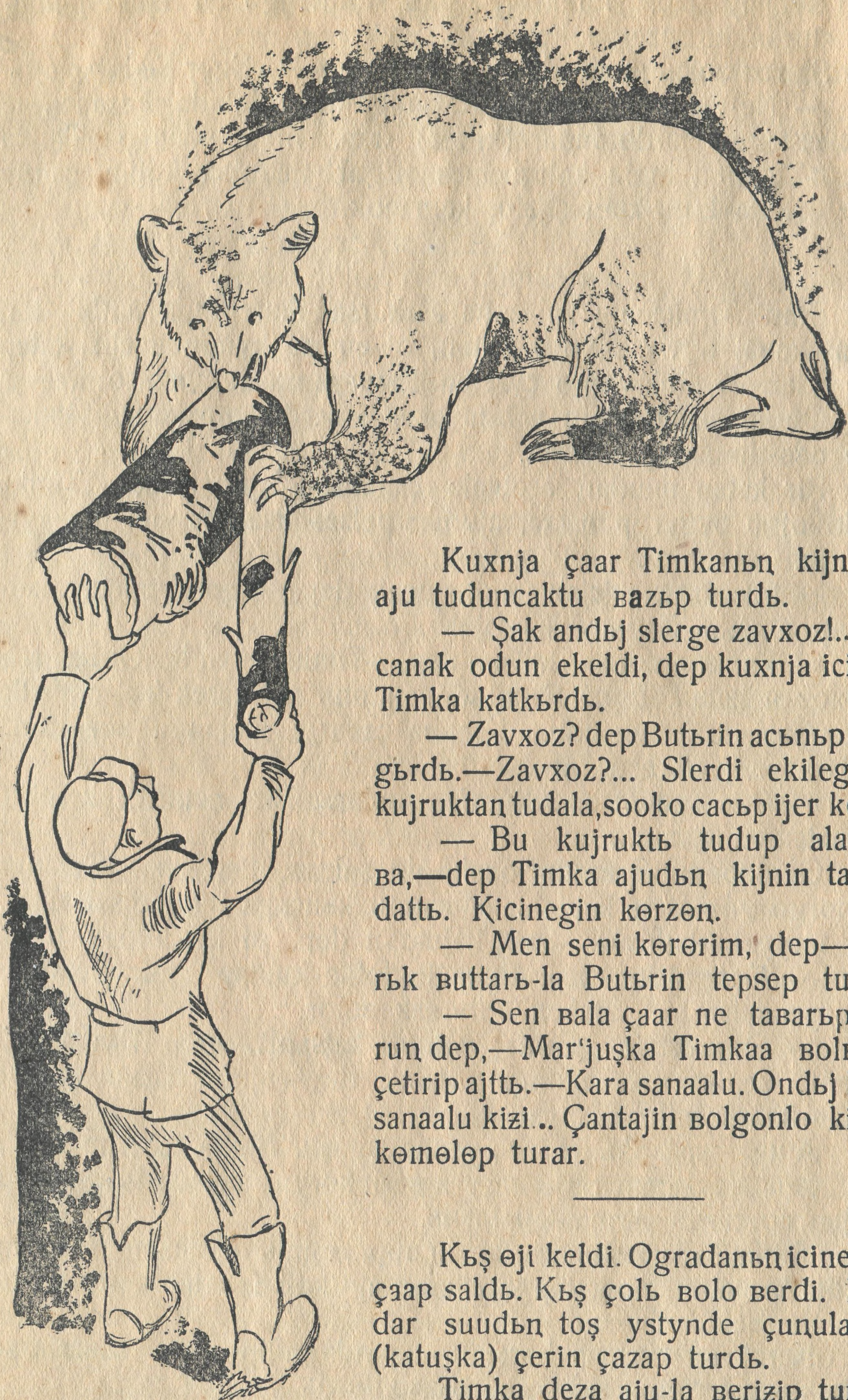
Aju alanz̄ьgan vōj̄nca ar̄ь-veri k̄eryp, agaş̄ard̄ь tyzyrup, kaj̄ьn̄ь covraz̄ьn t̄ьrmaktar turd̄ь.

Timka agaş̄ard̄ь c̄ьđ̄ьm çuup, ajuđ̄ь çitkezinen s̄jmar turd̄ь, kiceep katar-katar agaş̄ar̄ьn̄ь aju kol̄ьna sal̄ьp̄ь verip turd̄ь;

— Bek tut!

Kereksip turgan keregin, ucunda vilip ald̄ь, savarlar̄ьn̄ь çaj̄ьp̄ь, agaş̄ar̄ьn̄ь t̄ezine çava vaz̄ьp̄ь turd̄ь.

— Çe, varal̄ьk! dep—Timka k̄jḡьrd̄ь...

Kuxnja çaar Timkanьn kijnince aju tuduncaktu vazьp turdь.

— Şak andьj slerge zavxoz!.. Bir canak odun ekeldi, dep kuxnja icinde Timka katkьrdь.

— Zavxoz? dep Butьrin acьnpьr kьjgьrdь.—Zavxoz?... Slerdi ekilegerdi kujruktan tudala, sooko cacьp ijer kerek

— Bu kujruktь tudup alarьn-va,—dep Timka ajuдьn kijnin tapьdattь. Kicinegin kьrzoң.

— Men seni kьrєrim, dep—mьj rьk buttarь-la Butьrin tepsep turdь.

— Sen vala çaar ne tavarьp turuң dep,—Mar'juşka Timkaa volьzьn çetirip ajttь.—Kara sanaalu. Ondьj kara sanaalu kizi.. Çantajin volgonlo kizini kьmөлөp turar.

Kьş əji keldi. Ogradanьn icine kar çaar saldь. Kьş çolь volo verdi. Bal-dar suudьn toş ystynde çuңulajtan (katuşka) çerin çazap turdь.

Timka deza aju-la verizip turup, katuşkanь undup saldь.

Canaktъ альр syretip çyberge ajudь yuredip aldь. Keliş-kence komut көктөр saldь, canakka ulamalar epter çazar verdi. Bastra valdardь vaza ok tyjmer saldь.

Ajudь canak-ka çegele odunьn salьp verele кьjгьгьp turar: Çe, tart zavhoz!

Aju vazьp, stolovojda yc-tөrt katar odurar odundь canak-la tartьp braadar. Ondo deze, tojgonco çijten kursak volor.

Aju valazь cala eriksinip, ooryj verdi. Kursaktanar kyyni çogolo verdi. Kөcөly toskuurdь turguzьp veret; myni semis, myninde kaşazь çyzyp turat, ajudьn valazь deze toskuur çaar кьja көгөлө, вьşkьrala—toolьk çaar varala salamga çada verer. Salamla çavьпьp alala, bir kanca cas өjine кьjмьktanvaj çadatan.

Timka kelele naşьzьn кьjмьktadьp salar, aju valazь turup alala, kardь anaң munаң kaар çiip alala, salam cokон çerine katar varьp, salam ystyne tepsenip turala, көтунур, çазьна verer. Yc nedele kirezi aju valazьnaң Timka ajьpvaj vazьp turdь. Kynunde yc-tөrt katar çygyryp kelip, aju valazьn кьjмьktadala, myn, ol' emeze kaşa ekelip verer.

Tөrtinci nedeledе aju valazь çaranьp, kursaktana verdi.

Sook тьпьj verdi, toskuurda suu tonup turdь, suudь aju-ga tartьrarga Timka sananьp aldь. Ol ok canagazьna voskonь bektep viular alala, suudь ekeler voldь.

— Şak ondьj zavhoz!.. Tegin-çatpajtan... Aş, tustь vojь-пьn çitkezi-le таар, azranьp çat...

Erke səsti ajpaj çyreten kara sanaalu Butьrkin de çьmzaj verdi. Aju voskolu suudь ьkcaarьp ekelip turganьn көznөk-tөп көгүp salala, Mar'juşkanь кьсьгьp ajdatan:

— Mergendycini... Zavhozть... Kөp...

Kөnөktөр-lө kalьrap udra сьgar.

Kladovkanьn çanьnda culanda aju emdi bek çurtap çadar voldь. Onьn naşьzьna çadarga çьlu volzьn dep Timka kiceenip turdь: salamdь cogo tazьp veletter, çьrtьktarьn kydeli-le сьksьp salgan.

Culannaң kladovojgo vazatan çol var volgon, ondo et, valьk, sarçu, kulur var. Kladovojgo kireten eziginde—çaan zamoktu.

— Emdi zamokть альр salarga-da kem çok dep, Egor Fedotьcka Timka ajть.—Zavhoz karuuldap turar...

Karuulсьktar sler, dep Egor Fedotьc vazьn çajkar vudьn-vej ajть.

Mьпьn kijninde bir, aj өtkөnde, тьндьj kerekten ulam Egor Fedotьc koldorьn çaja saldь.

Erten tura Butyrin kladovojgo et alarga vraadarda, culan icine kirip ijze, ol ok tarjy vastra orom icine ugulgadyj kыjgь cыkть:

— E-e-j! olordь tudar, tudar!

Orom icinen, stolovkodoñ ulus çygyrip keldi.

— Ijterdiñ valdarьn, kulugurlardь tudugar, dep, Butyrin cuguldanьp, kolynda maltanь çanьp turdь.

Tudatan nemezi-de bildirvej turgan.

Eziktiñ çanьnda aju amьr—ency tepsenip turgan, Salamnьn ystynde kizi çadygь, bir vidunda ödygi çok-çыланаş. Ekinzi kizi toolьka kirip alala, çyziñ çakazyла çaar salьp, kaltьraap oturu.

— Tuturdar-va, dep Butyrin kыjgьrala, toolьkta oturgan kizini çakazyнаñ tuttь. Bu-la çerde voş ederim!..

— Sler tazьp turarzar, slerdiñ ucun vis karuuna turar...

— Turaa kireli!

Kizi vazьn ini çaar tyrtyp salala, korkunup ajuдьn çanьnca culanañ cыgatan çerine vastь.

— Baldar!.. Bu Kukuşkin Stepan emtir dep, ulustьn ortozьnañ tavьş uguldь.

— Sen ne çadygьn?.. Tur! dep, salamnьn ystynde çadyp turgan kizini Butyrin teep ijdi.

— Bir pima ödygin tapaj turum... Aju aльp vardь dep, arajdan Stepka ermektendi.

— Çygyrup aldygar dep, Butyrin acьnpьr eegterin silkip ajть. Sler voo kanajьp keldiger?.. Ajt! dep Stepka nьn vazь ystyne maltanь ködyrip ça-naгьp turdь.

Stepka-çaş uul, çaman inderin öre-tөmөн edip, teskerlep, aju çaar ыjlagan көstөrdiñ çazy-la көгyp, ась-ktanьp ermektendi:

— Eneдеñ cыkanañ veri vi va-ştamьzь... Mixejdiñ symezi... klado-vojdo tolo çakşь nemeler var...

— Çe-çe! dep Butyrin kekenip turdь. Kulak-la virigip aльp, kolhoz-тьn amьvarьna kirerge sanadyñ va...

Emdi kirerin.

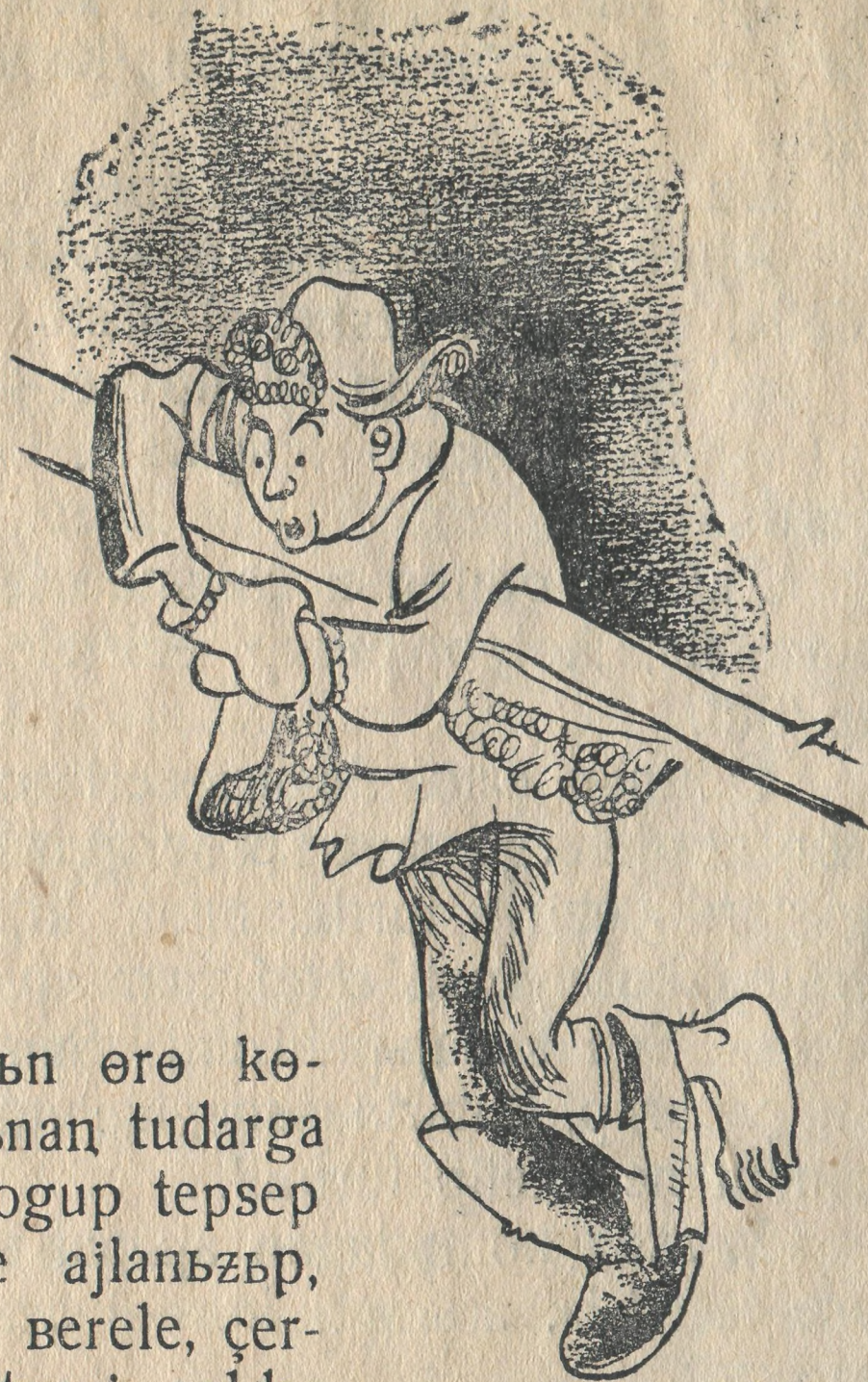
— Slerdij nemelerge
тыһаң ағы уредуу ҫедер...
Онсозың ҫартар айдьр вер!..

— Neni ermektener...
Коруканьвьстаң ҫук-ле өл-
вөдівіс.,. Zamokть tudarga-
la turarьвьста, solom ҫань-
паң ол вьҫкьрп іјді... Ҫел-
мер көрмөскө тынеј. Мен
езік ҫаар варарга турарьм-
да, ол едөгимнен tudup tur-
дь. Онојр мен тоолка
кیره вердим. Тиҫ-тиҫке тјјдир-
веј турдь. Міхејка дезе ағы-
вері ҫугуруп, ҫавиуньң ке-
сире агазына tudunup, буттарьң өрө кө-
дурп турарда, ају онь видьһаң tudarga
каар турдь!.. Рімазың уҫта согуп тепсер
турдь... Міхејка агаҫ устыне ајланьзьр,
ајланьзьр, кусі сьгьр, көгөрө вереле, ҫер-
ге ҫьгыла тыҫти... Рімазың тарай салдь.

— Карaul деп кьјгьрар керек деп, Egor Fedotьс ајть.

— Канайр кьјгьрарзың?.. Тыһданарга-да тідинвегенівіс...
Кеміріп салар.

— Slerge ондыј керек... Ондыј керек... деп—Вутьрин ке-
кендіріп ајтть. Bistin завхоз ҫакҫь емеј деп,—Вутьрин ајудьң
устыне кольң сальр іјді... Өскө неме учураған волзо, рімазы-
ла, тоһьң азыгьр ҫір салар еді...

Bu ucural kijninde „Zavhoz“ деп adagan ады ајуга век-
теле верді.

Kersy ајудьң валазь удавај војьһьң адыһа урене верді,
„Zavhoz!“ деп кьјгьрп іјзен, ају кулктарьң тыzedip, вазың
кьја едір, кьңзьр, тавьҫтаньр udra келер. Аразьнда кьңҫьзь
ҫок коһо ҫыreten: ogradань вектер салған, ајудьң сьгьр kacatan
ҫери ҫок. Semis, ҫакҫь volo верді: мун-ле, каҫань тыgezup vol-
вој туру. Bir kатар kухня kیرهle (Mar'уҫka көрвөј салған),
stoldьң устынде турған табактардь ағы вері soluҫтыгьр турған.
Mar'уҫka көрөр volzo, завхоз онсо табактардь ҫалар, арулар
салтыр.

Çe, karındaş, bu senin keregin emes dep,—Butrin katkırды.—Bu sudomojkonьn (kazan-ajaktar arulajtan neme) keregi...

Bu zavhozьn keregi emes.

Ajudьn valazь tavaktь stoldьn ystyle ijde salьp, erinderin çalajla, ezik çaar teskerlej vastь.

— Barьp, odun ekelip ver—dep Butrin ajttь.

Ajudь tьşkarь cьgarala, odun turgan çerine çedinip apardь.

Zavhoz odunьn çanьnda tepsenele, agaşьn çoonьnan tal-dьp alala, kolgo tudup evirtele, cuuldanьp, ojto çerine taştap ijdi.

Odunьn çanьnda aғь-berі vazьp çyrene, karga vazьpьlgan çoon zeidelerge tavaryp syrgyndi. Kardь udaan taştap turala, aғьştardь evirip turdь, onьn kijinde kucaktap alala, kar-la syreter kuxnjanьn ezigi çaar apardь.

— Sen kanajьp turun!. Sen kanajьp turun!.. dep koldo-ğьn çanaryp, Butrin senegine udra çygyrup ajttь: mьndьj çaan nemeni ne ekelip turun?...

Zavhoz komьdagan ajьnca vьşkьrala, toormozьn kar ystyne taştaj-la, aғь-berі көгвөj acьndьrgan vojь, culan çaar vaza verdi.

— Ojto alьp var!.. Çoldьn icine taştadьn dep,—Butrin kьjğьğьp turdь.

Aju salamьnьn ystynde kulagьn-da kьjмьktatraj, çatkan.

Ças өji çuuktaj verdi. Timkanьn turazьna Mar'juşka çygyrup kelele, fartuk-la erinderin arçьp, katkьğьp turdь:

— Seniң azrantь valaң, zavhoz oncovьstь syreen katkьrttь.

— Baza peni edip saldь? dep Aleksandr suradь.

— Oj ajtra! dep Mar'juşka vьşkьğьp katkьrdь.

Riktaң (ajmak) vuxgalter keldi... Syreen çoon kizi, көzinde şil көzi mьndьj (kolьn edip көrgysti)... Stolgo oturup alala, azanarga (oved) suradь. Kөcөni eki portsija (eki kiziniң çijten kursak kemçyzi) çijle, kaşa-la, kartoşkonь suradь; kaargan valьk var volgon, eki stakan kisel' icip saldь, kompot çidi. „Ajsa volzo, slerde syt var volvozьn“ dep suradь. „Bar emej“ dep ajdala, stol ystyne bir litr syt turguzup verdim. Bir stakan urala, amzap көrөлө, litrdь tuura turguzup saldь, cukcuuş-la tişterin cukcujla, portfel'den (bicik kerek salatan

neme) gazetter cыгарьp aldь, icile stoldь çava vazьp, kьcыгьp oturdь. Çedegen çoon kizi, mojnь çuurulьp, çakazь ystyne salvaktanьp oturdь.

Мьнь oncoзьп. көрөлө, men stoldordon kazan ajaktardь çuup salarga vardьm. Karaңujlap turar enir өji çede verdi, kursaktanьp aldьlar.

Баş vol, көрөг volzom, бу çoon kizi yni көмөлгөлөp;
— O-o-o? dep oturь.

Bu kizi-le ne voldь dep sanadьm?.. Kөrzөm, çoon kiziniñ stol aldьnda aju turup, litrovkadaң çaaktarьna tolo urup icip turu. Bu çoon тьдьньp, oostь kulaktarьna çetre acьp көмөлгөлөp oturь. Kьjгьrarga turarda, tili evirilvej turgan, koldorь kamcь-ga tynej salvaktanьp vozoj verdi. Otura, otura, kyci cыгьp көгөрө verdi. Oturguštaң çerge tyzele, enmekenip, ezike togolonьp, togolonьp çetti... Portfelin undup saldь.

Egor Fedotьc deze cicke, çьmzak yny-le ermektenip turu: Nөkөр!.. Nөkөр!... Kөrukpagar!.. Koldo turgan aju... Zavxoz... Kөгvej kaldьvьs... Kөrukpagar... Savarь-la-da tijves...

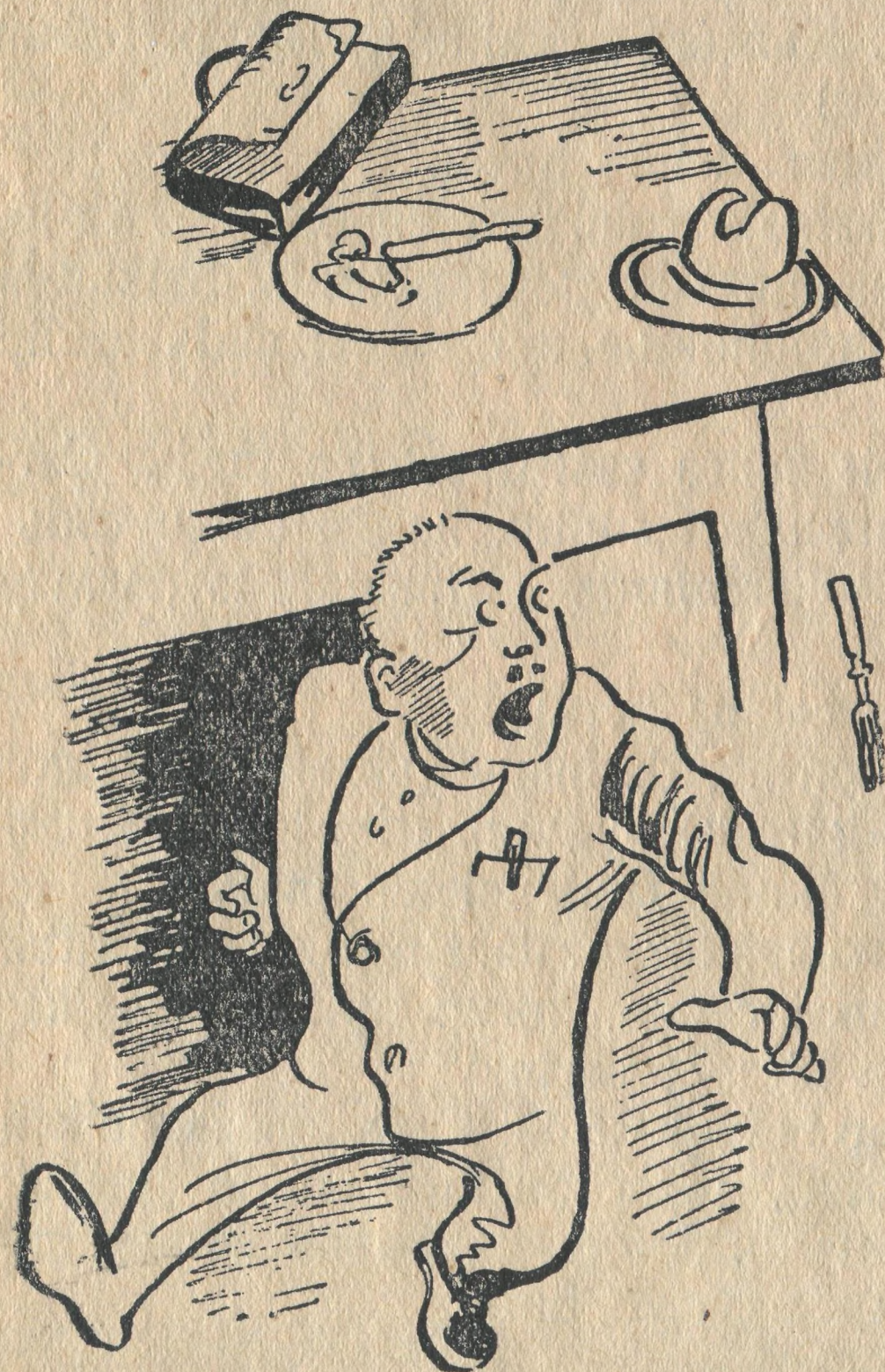
Bu kizini arajdan sagьzьna kijdirdibis... Ус suku kirezi suu urdьvьs... Koltьktap aльp, kvartiraзьna (turgan çeri) çetirip saldьvьs.

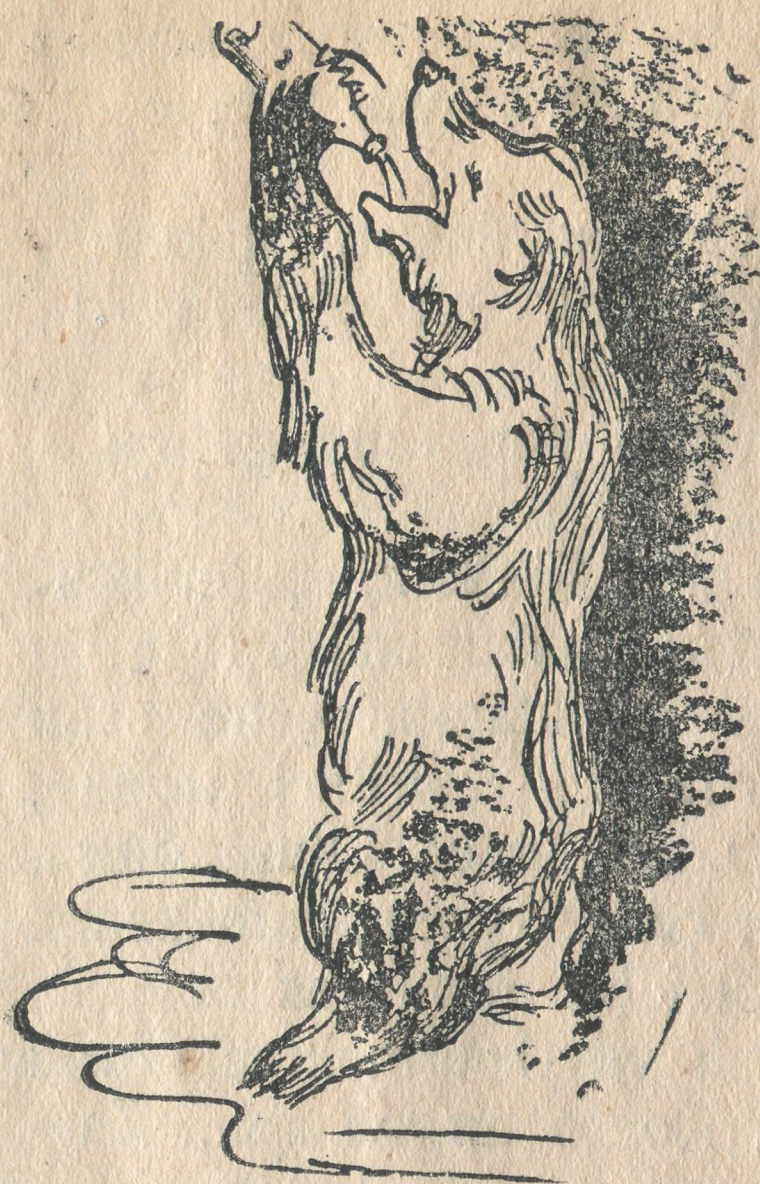
Kijninde ciguldanьp turdь, arajdan toktodьp çөptөštirip saldьvьs.

Mar'juškaпьп kuucьпьп ucuna çetre ugala Timkaпьп adazь vazьп çajkadь.

— Bu zavxoz тьнап аркть bir kerek edip salvazьп... Timkadan tort onь sadьp alar kerek. Uulga төтөн solkovoј verele ajгьp alar kerek... Ajudь deze—kazanga.

Андьj volvoj kajcьпьп? dep Timka sekirele ajttь.— Ус-te çys kerek çok. Мьндьj ajudьп valazьп, slerge берvej kajdajьп...

Өј өдүр турдь. Ҷас Ҷууктар турдь.

Ceden icinde kar kajьla bergен. Suucaktar varlap турдь. Pөtykter ynderin cөjip, ҶараҶ kozondop, edip турдь. Kөk Ҷунду vacьrtkalar uja-зында tyjmeze berdiler.

Ogradanьn icinde kurgap kal- gan tөndө zavhoz tyzyne кьпҶь- зьна vulatьrьp oturдь.

Kyren tygin кyn Ҷьльдьp, ka- вьrga Ҷаньн Ҷьльдьp турдь. Kurgak Ҷerge zavhoz анданьp, Ҷас Ҷьдьп Ҷьтар сорьp турдь.

Tynde deze kiceemkej Timka zavhozть culanga, Ҷьmzak salamga Ҷedine vereten. Aju valazьnan кьп- Ҷьзьп cecip salala, ezikti тьндө bekter salar:

— Амьrap al, паҶьт... КьпҶьзь кyynine тije verdi. Salam ystynde bek ҶакҶь ujuктap al.

Zavhozko tynde-de ujkuzь kelvej турдь.

Opon artьk tavьҶ амьratpaj турдь. Syreen өtkyr өтөк-лө, Ҷerdin izigeni-le, Ҷанмьрдьн suuzь-la Ҷьтаньp турдь. Salkьn-la Ҷава agaҶ Ҷаньnan byrdin, kojonokтьн, byrgeninin Ҷьдь Ҷedip турдь.

Culan icinde zavhoz bir канca castaң evirilip турдь. Ҷar- caalardьн tezikleri өtkyre tumcugun суңup, кейдин cьktu Ҷьдь- nan ажьrьvaj, соогьp турдь. Ҷarcalardь тьmaktарь-la тьmap турдь.

Oo yzeri Ҷань Ҷьttar-la Ҷьтана verdi.

BaҶtapкь маj Ҷууктаj verdi. Адь-магь cьксьн деп, Egor Fedotьc vajramga oved (aҶ-kursak) bydyrer edip turgustь. Sa- хар, sarҶu, kajmak vaza bir көнөк med veleter saldь.

Ceverlep oncoзьн kladovkaga turguzala, ajuga kezедip ajttь.

— Senin mojnьnda канca Ҷөөзө, көгyp tur.. ҶакҶь ka- ruulda, zavhoz... Baza katap kire bervezin.

Ҷань Ҷьttardan aju cьdap volvoj турдь. Ҷань agaҶтан etken көнөктin Ҷьдь Ҷьтанат, mөttin, төрөл Ҷerdin Ҷьдь-la Ҷьтанат.

Kladovkanь vaza Ҷarcaalardь aju Ҷalap, көөвө bergен Ҷa- скь cьктьgan agaҶть tumcugьla tyrtyp турдь.

Bu kanajьr onдыj boldь деп, ајудан җартаp билip алbas
волвој kajsьn. Baştarkь мај kынynde еrten тура, ваstra оро-
омго җаркьrap турган Egor Fedotьcтың тавьзь uguldь:

— Җакшь kyndyledibis! Җакшь karuulььктar!.. Kөrmөsti
kanajьr җара тартады.

Egor Fedotьc cульnan ezigine turup, җелвrep kalган ва-
зында сасып tudup, ol emeze eziginin кьryn каар турды.

Aju җalkuuryр salam ystynen vazьn җөdyryp, Egor Fe-
dotьc җаар кьја көryp са-
lala, улыш җаршьncak коьп
eme verdi.

Ajudьn vazь kajmak-
ttala verdi, коьп, tygi җал-
ьrap, tygine salam җар-
шьна verdi. Җапында ару
cek edip җалаp kojgon med
ьrgan kadka vaza одьp
salган kajmak uratan kor-
caga (сарь valkaştan etken
көнөк) турu.

Butьrin өдык җок, җу-
гыryp kelele, zavxo җаар
көрөлө:

-- Oj kalak!... kaj-
maktь yze vozodьp saldь...
Medtь yze җипь saldь...
Ujmalгань deze кандьj!..
Oндыj җараवास... Men, men
опь!

Җерсаань tudala zav-
hoz җаар көdyre tutть.

Ajudьn көzinin одь
surkurap, but vazьna turup,
асыльp, terөzi җууrula verdi

Butьrin agazьla tes-
kerlep, vozogo vydyrylyp,
suulu-сьktu җerge җьгыла
verdi.

Egor Fedotьc Butьrin
җаар көрөлө katкьra ver-
di, Mar'juška җугыryp сь-
gala, koldorьn җајьp:

— Me ondyj!... Nökör Butyrin, sen kajtyn?.. Bakpyrlap turun-va?.. Kanaar çygyldyn?.. Kandj çaman çerge tyştin... Ştanьndь çynup volvos...

— Bakpyrlap turganьmdь slerge men көrgyzerim... Kandj zavxozть turguzьp saldar?.. Men, men onь!.. Iceezin oncozьn tolgop çygararьm.

— Oj, meniң көrkijim, dep-Mar'juška Butyrindь epter ajdьp turdь.—Varьp çynunup al... Vojьndь көrzөн! Bu kyn vajram emej. Demonstratsijaga vararьn... Bu mьndьj vudyzin-le kanajьp vararьn?.. Mьlcaga varьp kel...

— Men ogo mьlcань vererim... Men onon okoroktor (ajudьn edin kaarьp çazar etken kursak) edip alarьm dep, ulyş edegin syğьp, turup Butyrin kьjgьrьp turdь.

— Baza-da uucьylardь tudup aldar-va? dep—Timka kirele suradь.

— Seniң-de çitkene çeder dep, çuguldagan ajas Butyrin Timkanь ide salьp ijdi. Men, men slerge ekilegerge...

— Ajudь alganca mьnan var dep, Mar'juška şьmьranьp Timkaga ajttь,—Butyrin syreen çetkerly kizi... Tynej-le izin alьpijer.

Aju Timkanьn tavьzьn ugala, culanьnan syğьp, çarşьncaak medty koldorьla Timkanь kucaktap aldь.

Timka zavxozть mojnokton alala, ajly çaar çedine verdi.

Mьnьn kijninde aju yc nedele Timkanьn ogorodьnda kьnçьga vuular salgan turdь.

Çalaңdar көgөрө verdi. Suular çalaң çerlerdi alьp ijgen. Çakşь çьttar, kuştardьn tavьştarь agaş çerinen çedip turdь. Tizi kas ujazьnan sarь nookьlu kas valdarьn çygarьp saldь. Çalaң çerinde tyş tyn traktordьn tokьldadьp turgan tavьzь ugulьp turdь.

Ajudьn valazь amьr çok ograda icinde vazьp, kьnçьzьn tavьştanьp çyrди, arazьnda ol çalaң çaar көzin kьlajьp, kьjtmьk-tanvaj, izy çerge çadьp turatan. Ondo stenege tynej төstөk ystyvile çazьl çьş көгynup turdь.

Ajudьn tygi çava vazьna verdi, kyren tykteri salkьnga ucup turdь. Tynde aju vьşkьrьp, ьrkьranьp turgan.

Çalaңnan adazь ajьna keldi. Kirlengen camcazьn uştup salala, çynunup alarga mьlcaa çyre verdi.

Ajuga tavarala, toktovoj adazь ajttь:

— Ajudь vozodorgo (өлtyrer) kerek. Amtandu kursak volor... Bastra brigadaga bir nedelege çeder.

Erten tura adazь çuunga vardь. Enezi ogorodto kartoşko

oturgazup turgan. Timka ertelep karmaktaj vergen. Balıktı bir algıj karmaktar algan.

Timka algıj-la ceden azra kalıjla ajtı: zovhozko kurasak tavılgan.

Kөгөт volzo, stolmodo kunge çañs kыңсызь çaltırap turu.

— Өltүрүп салган volor? деп, војньң унile emes Timka кыгьрдь. Balıktı algıjн çerge taştajla, tura icine çygyre verdi.

Онън кыгьзына turadaң Kol'ka çygyрүп сыктъ.

— Bозодьр салган, — деп Timka ылар турдъ.

— Kemdi возодьр салды? деп Kol'ka udra surady.

— Zavhozty... Ajudy... Çañs kыңсызь artъ.

Kol'ka katкьрүп турдъ.

— Çok, онъ өltүргеlek... Ertengi kynde өltүрүп salar volor. — Bistin zavhozty arestovat edip салды... Baza-da kajkaar neme edip салды...

Ne volды? деп — Timka surady.

— Мындѣ неме... Zavhoz кыңыда отуруп, кыңызын узе tartala eski çerine cike stolovojgo vardy. Aştajla, bargan volvoj... Ogradanъ icine kirerde-le, stolovojgo çymurtka sadarga yj kizi, keldi. Tozoktu ogradanъ icile vazьp turza, oo udra aju vazьp turgan emtir. Kөrgөп војьнца koldorъп вош сальp ijdi... Tozokto çymurtkazy çerге tyze verdi. Bu emegen, var çok yni-le „karaul!“ деп кыжыга verdi. Zavhoz deze çymurtkalarга vazьp kelele, çava vazьp oosko сальp turdy... Çakşь kur-sak voldь. Onco војь ujmala verdi. Ulus çuuluza verdi. Kat-кь деп nemeni ajdarga-da volvos. Oo yzeri Butьrin malta tudunganca çygyrup keldi. Cuguldanьp, maltala kezедip turdy војь deze zavhozko çuuktarga korkup turdy.

Bu oduk çymurtkalardy zavhoz oncozyn çalap ijele, tozo-гъп koltьktanьp alala, culanga çedip, salam ystyne çadyр ijgen... Мында онь arestovat' etkledi. Ezigine çedegen zamok ilip salglady.

Tal tyşte azanar өjinde adam keldi. Bazada syreen cuguldady: — „Erten tura bu kylykti vis eridip salarybьs“ деп ajttь.

— Men verbesim... men verbesim деп,—çalanaş vudy-la ogradanъ icile vazьp, Tьmka кыжыгды.—Uksan, Kol'ka, ky-lymzirenip, taskak çaar karьndazьп альp vardy. Ajlandra көгүр salala, kulagьна şьmьrana ajдыр verdi,..

Kөstөri kyjyp, taskaktan ekilezi acьk cьrajlu cьkty.

— Sen Butьrinъ kolunda çatkan kljucin альp alzaп, men deze turguza-la kemeni альp kelerim деп,—ucunda Tьmka şьmьrady.

Enirde azanar tuzunda Tьmka adazьna vir-de neme sestir-vej oturdy. Kol'ka-la eky vacyт kursaktanьp alala, konoton çerine çyre verdiler. Taң aldynda olor udaan şьmьranьp er-mektenip çattьlar.

Başarkь pөtykter etken kijninde, adazьnъп vek kozraktap turgan ujkuzьп тындар, acьktanьp, araj cьга veidiler.

Çoldь kecire tyrgen çygyrele, stolovkаның ogradazьna ki-reten ezigin sestirvej acьp alдылар.

Kol'kada kljuc velen. Ezigin acьp alдылар. Tьmканың ici orto vazь-la Zavhoz tyrtьne verdi.

— Çe, erkem, varalyk, varalyk деп Tьmka erkelep vazьп çaңьp salды.

Baldardın kijninen aju sygunip vazыр turdь.

Suuga çetkender. Ajudь kemee icine oturguzыр aldь.

— Çe, naçь, тьм voll!.. Kьjтьктанвај çat деп Timka kьj-
lymzirenip ijdi.

Aju, ajlandra көрүр турала, çань өткүн çьтардь çьтар
eki kajьktu çaan kameniң tyvine çedьр aldь.

Suudan viu сьгьр турдь. Buludь çok tenerede aј көрү-
nip турдь. Tynнун çарьгьна ukтај vergendij, agařtar kьjть-
гь çok, тьм турдылар. Туку uraak-uraak, vijik gorodтьң ystyn-
de arazьnda çalвьřтаньр, кьjүр турган ot көрүнүр турдь.

Bir çьl өткөн өјинде, valdar ol-ok çerine ajudь çetir-
diler.

— Çe, naçьт, ськ... Çettivis,—деп Timka arajdan aj-
дьндь.

Aju vazьп өгө көдүреle, аçьктаньр, evrede көрүр
турдь.

Baldar ajudь kemedен сьгарала, кьр өгө vaskladь.

Budtardьң aldьnda өлөн řuular тавьřтаньр турдь. Budak-
tar вьçьrap турдь. Calьnda çař çalvaktar inderge tijip, sogup
турдь. Aju çazьl төs voronottь kolь-la yзүр alala, çalvaktar-
гьң oos çaar salarga турдь.

Zavxozтьң çelber tykty inizine Timka vazьп salьр ijdi.
Kolь-la удаан сьjтap турдь. Ajudan ажьлала, koldorь-la çana-
гьр аjть:

— Çe, казь-la çаньна varataң volzon, var.

Aju kulaktarь-la kьjтьктadьр, vazьla Timkanьң inizine
tijdirip турдь.

Baldar tuura сьгала, кьjгьрдьлар.

— Bar!.. Bar!..

Aju kijin çaar teskerledi. Çadьktь kolь-la альр таřtajла,
vaza-da valdar çaar vaza verdi.

Baldar san төмөн kalьр тыřti. Kol'ka таřtar çuup альр,
aju çaar таřтар:

— U-u-u, men,-men-men seni!.. Bar!.. Bar!..

Aju кьрдьң çarat-каçu çerine tono vergendij турган.

Baldьr kemee kirele çarat çerinen kemeni suuga kijdi-
rip турдь.

Agьп suu kemeni vura řogolo, төмөн агьза verdi.

Mөнүн kajзгьктьj suu ojnop турдь. Suudьң ystyn çь-
дьřtar çарьдьр, ojnop турдь.

Timka көstөrdiң çazьп koldorь-la arcьр турдь.

— Sen kajtın? dep,—Kol'ka suradı.
— Çok tegin-le... Kөzime cөp kirdi,—dep agargan erin-
deri-le Timka şьтыrap ijdi.

